

Ponedeljek, 11.10.2004

| pošlji prijatelju | natisni |

Službe so različne, a "manjvredne"

Koliko možnosti za zaposlitev imajo dejansko ljudje s težavami v duševnem zdravju

Iva Gruden

LJUBLJANA - Novi zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov bo poskrbel za marsikaterega invalida, vprašanje pa je, kaj ta zakon pomeni za ljudi s težavami v duševnem zdravju. Pri njih je delovna sposobnost težje merljiva, delodajalci pa tudi ne vedo, kako jih bolj učinkovito vključiti v delovni sistem. Najhujši ukrep za posameznika je upokožitev, ki se je skorajda ne da več preklicati, etudi bolnik več let ozdravi in je za delo spet sposoben.

Po podatkih ministrstva za delo, družino in socialne zadeve ima veliko ljudi z duševnimi težavami status delovnega invalida. Sekretarka na ministrstvu **Stanka Tutta** zatrjuje, da iz novega zakona nihče ni izločen in da daje možnost prav vsem invalidom. "Res pa je, da je več zaposljivih ljudi med telesno prizadetimi kot pa med tistimi s težavami v duševnem zdravju," priznava Tutta. Tudi predsednik sveta Zavoda Hrastovec Trate **Mihael Cigler** je zakon pohvalil, ker so med invalidi tudi duševni bolniki, ki jih bodo odslej drugače obravnavali: "V pripravi je tudi zakon o duševnem zdravju, ki bo nejasnosti še bolj uredil."

GROŽNJA UPOKOJITVE

Koordinatorica programa delovnega usposabljanja in zaposlovanja ljudi z duševnimi motnjami pri slovenskem združenju za duševno zdravje Šent **Jana Ponikvar** poudarja: "Želimo, da ljudje, še preden odidejo iz bolnišnice, vedo, da lahko še vedno živijo običajno življenje. Če se potem za več let zaprejo v svoj dom, je veliko izgubljenega." Dvaindvajsetletni **Borut** je končal dva letnika srednje šole, v Šentu pa zdaj opravlja kurirska dela, pometa in obiskuje skupine v okviru poklicne rehabilitacije. Zelo veliko ve tudi o računalnikih. "Nisem še aktivno iskal zaposlitve, vendar računam, da se bom v letu, dveh začel ukvarjati s spletnim dizajnom in programiranjem," napoveduje Borut.

V Šentov program zaposlitvene rehabilitacije se lahko vključijo le brezposelni, prijavljeni na zavodu za zaposlovanje. Če se nekdo po enoletni rehabilitaciji izkaže za nezaposljlivega, podajo predlog za upokožitev, ki ga na koncu potrdi zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. "Toda brez delovne dobe ne moreš dobiti invalidske pokojnine, večina teh ljudi pa sploh še nikoli ni delala," je poudarila Ponikvarjeva. Čeprav meni, da bi večina lahko vsaj nekaj delala, je verjetnost, da se zaposlijo, zelo majhna.

BOLEZEN JE TABU

Zaposlovanje ljudi z duševnimi težavami je za delodajalce tabu tema. "O duševnih boleznih imajo premalo informacij," meni Ponikvarjeva. "Zato so invalidi nezaželena delovna sila; velikokrat so na bolniški, v delovnem okolju se ne počutijo dobro, sodelavci se jih izogibajo," pa dodaja podsekretarka na MDDSZ **Damijana Peterlin**. Poleg tega je pri psihičnih bolnikih možnost ponovitve bolezni velika. Velikokrat delovno okolje ne razume potreb invalida, na primer da potrebuje daljši odmor. Zato si **Tanja Dular**, podsekretarka na MDDSZ, od zakona obeta, da bo premaknil predvsem miselnost ljudi. "Invalidi so lahko odlični delavci," poudarja. O njihovih sposobnostih in zmožnostih jih prepričujejo tudi v programih poklicne rehabilitacije. Res je, da tem ljudem primanjkuje volje do poklicnega življenja, ritma. So pa tudi mnogi, ki so se upokojili pred 30. letom in se danes želijo zaposliti. "Če bi jih komisija ponovno presojala, ali so delovno sposobni," razmišlja Ponikvarjeva, "kje piše, da bodo službo in s tem neko varnost tudi dobili?" Za zdaj ostaja odprto še vprašanje o delavcih, ki niso zmožni delati štiri ure na dan, pa bi vseeno radi delali.

"Veliko naših bolnikov je zelo inteligentna in ti ne morejo sestavljati svinčnikov. Prav zato vsak potrebuje individualno obravnavo," še pravi Ponikvarjeva. Največ njihovih pacientov se je zaposlilo prek javnih del, v invalidskem podjetju Dobrovit in v trgovini. Službe so različne, a vse po vrsti "manjvredne" - tudi univerzitetno izobraženega profesorja, ki ima duševne težave, bo zaposlil le redko kdo.

[Vaš komentar na članek](#) →

Copyright Dnevnik 2004 (C)